

11. Tiistaina 30 päivänä huhtikuuta 1991

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

V a a l e j a :

- 1) Puhemiehen vaali 157
2) Toisen varapuhemiehen vaali „

E s i t e l l ä ä n :

- 3) Ed. Linnainmaan lakialoite n:o 14
laiksi pääkaupunkiseudun rakennusmaa-
maksusta annetun lain 11 §:n muuttami-
sesta 159
4) Ed. Pulliaisen ym. lakialoite n:o 15
laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttami-
sesta 161
5) Ed. Tennilän ym. lakialoite n:o 17
laiksi työllisyyslain muuttamisesta 167
6) Eduskunnan tilintarkastajien kerto-
mus vuodelta 1990 (K 2) 172

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Alaranta, Alho, Antvuori, Helle, Joup-
pila, Jäätteenmäki, Kempainen, M. Laukka-
nen, Markkula, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä,
Näsi, Pykäläinen, Rauramo, Rinne, Skinnari ja
Vistbacka.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden takia ed. Mölsä sekä yksityis-
asioiden takia edustajat Alaranta, Alho, Ant-
vuori, Jäätteenmäki, Näsi ja Rauramo, ensi
toukokuun 5 päivään virkatehtävien takia ed.
Kempainen ja ensi toukokuun 31 päivään sai-
rauden takia ed. Mäki-Hakola.

Kansliatoimikunnan jäsenet

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Tultuaan nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi
ed. Viinanen pyytää vapautusta eduskunnan
kansliatoimikunnan jäsenyydestä. Puhemiesneu-
vosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Il-
moitetaan, että kansliatoimikunnan jäsenen
vaali suoritetaan ensi tiistaina 7 päivänä touko-
kuuta pidettävässä täysistunnossa.

Valiokuntien jäsenet

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Il-
moitetaan, että valtioneuvoston jäseneksi nimi-
tetyyn ed. Rusasen sijaan valitaan uusi varajäsen
suureen valiokuntaan perjantaina 10 päivänä
ensi toukokuuta pidettävässä täysistunnossa.

Valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytä-
vät vapautusta lakivaliokunnan jäsenyydestä ed.
Kalliomäki, ulkoasiainvaliokunnan varajäse-
nyydestä ed. Hurskainen sekä valtiovarainvalio-

kunnan jäsenyydestä ed. Jaakonsaari. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että myös näiden erikoisvaliokuntien täydennysvaalit toimitetaan perjantaina 10 päivänä ensi toukokuuta pidettävässä täysistunnossa.

Ehdokaslistat kaikkia edellä mainittuja valiokuntien täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään mainittuna perjantaina 10 päivänä toukokuuta kello 10.

Valtiontilintarkastajat

Ensimmäinen varapuhemies: Tultuaan nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi pyytää ed. Rusanen vapautusta valtiontilintarkastajien varamiehen tehtävästä varainhoitovuodelta 1990 ja varainhoitovuodelta 1991. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uuden valtiontilintarkastajien varamiehen valitsemisen varainhoitovuotta 1990 ja varainhoitovuotta 1991 varten vapautuksen saaneen sijaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan palkkavaltuuskunta

Ensimmäinen varapuhemies: Tultuaan nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi pyytää ed. Rusanen vapautusta eduskunnan palkkavaltuuskunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten teh-

täväksi uuden jäsenen valitsemisen vapautuksen saaneen sijaan eduskunnan palkkavaltuuskunnan toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Pankkivaltuusmiehet

Ensimmäinen varapuhemies: Tultuaan nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi pyytää ed. Viinanen vapautusta pankkivaltuusmiesten jäsenyydestä. Paikkojen uudelleen järjestelyn vuoksi pyytää ed. Kalliomäki samoin vapautusta pankkivaltuusmiesten jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uusien pankkivaltuusmiesten valitsemisen vapautuksen saaneiden sijaan pankkivaltuusmiesten toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan kirjaston hallitus

Ensimmäinen varapuhemies: Tultuaan nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi pyytää ed. Uosukainen vapautusta eduskunnan kirjaston hallituksen jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että valitsijamiesten tehtäväksi annettaisiin uuden jäsenen valitseminen kirjaston hallitukseen sen toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi. Kun ed. Uosukainen oli valittu myös kirjaston hallituksen puheenjohtajaksi, valitsijamiesten on valittava kirjaston hallituksen viidestä kansanedustajajäsenestä uusi hallituksen puheenjohtaja sen toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen vaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on puhemiehen vaali vuoden 1991 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi. Vaali toimitetaan umpilipuin noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 2 momentin ja työjärjestyksen 45 ja 46 §:n säännöksiä.

Huomautan, että lipuissa saa olla ainoastaan valittavan nimi ja tarvittaessa ammatti niin selvästi ilmaistuina, ettei epätietoisuutta henkilöstä, jota on tarkoitettu, voi syntyä. Vaali toimitetaan yhtä urnaa käyttäen, ja edustajien tulee tuoda äänestyslippunsa uurnaan siinä järjestyksessä kuin heidän nimensä on huudettu.

Vaalitoimituksessa pyydän avustamaan seuraavat edustajat: Tenhiälä, Kalliomäki, Zyskowitz ja Stenius-Kaukonen.

Vaalitoimitus alkaa.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet ed. Suomenen 102 ääntä, ed. Paakkinen 74 ääntä ja ed. Kekkonen 1 äänen. Tämän lisäksi on annettu 3 tyhjää äänestyslippua ja 1 äänestyslippu, joka on hylätty sen johdosta, että siinä on ollut väärä nimi.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun äänestyksessä ed. Suomenen on saanut ehdottoman enemmistön annetuista hyväksytyistä äänistä, on hänet valittu eduskunnan puhemieheksi vuoden 1991 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi.

Puhemiehen juhlallinen vakuutus

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan nyt valittua puhemiestä eduskunnan edessä antamaan valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 3 momentissa säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Puhujakorokkeelle asettuen lausuu

Puhemies Suomenen: Minä Ilkka Olavi Suomenen vakuutan, että minä puhemiestoimesa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Jag Ilkka Olavi Suomenen försäkrar, att jag vill i utövningen av talmansbefattningen efter all min förmåga upprätthålla finska folkets, riksdagens och regeringens rätt i enlighet med grundlagarna.

Ensimmäinen varapuhemies: Pyydän arvoisaa puhemiestä ottamaan paikkansa eduskunnassa ja ryhtymään toimeensa.

2) Toisen varapuhemiehen vaali

Puhemies: Päiväjärjestyksen 2) asiana on toisen varapuhemiehen vaali vuoden 1991 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi. Vaali toimitetaan umpilipuin noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 2 momentin ja työjärjestyksen 45 ja 46 §:n säännöksiä.

Huomautan, että lipuissa saa olla ainoastaan valittavan nimi ja tarvittaessa ammatti niin selvästi ilmaistuina, ettei epätietoisuutta henkilöstä, jota on tarkoitettu, voi syntyä. Vaali toimitetaan yhtä urnaa käyttäen, ja edustajien tulee tuoda äänestyslippunsa uurnaan siinä järjestyksessä kuin heidän nimensä on huudettu.

Vaalitoimituksessa pyydän avustamaan seuraavat edustajat: Renlund, Hassi, Kallis ja Aitto-niemi.

Vaalitoimitus alkaa.

Puhemies: Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet ed. Pesälä 171 ääntä, ed. Aittoniemi 2 ääntä ja seuraavat edustajat kukin yhden äänen: Kekkonen, Lahti-Nuuttila ja Mattila. Tämän lisäksi on annettu 4 tyhjää äänestyslippua.

Puhemies: Kun äänestyksessä ed. Pesälä on saanut ehdottoman enemmistön annetuista hyväksytyistä äänistä, on hänet valittu eduskunnan toiseksi varapuhemie-

heksi vuoden 1991 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi.

Toisen varapuhemiehen juhlallinen vakuutus

P u h e m i e s : Kehotan nyt valittua toista varapuhemiestä eduskunnan edessä antamaan valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 3 momentissa säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Puhujakorokkeelle asettuen lausuu

Toinen varapuhemies **P e s ä l ä :** Minä Veijo Mikko Pesälä vakuutan, että minä puhemiestoi-
messsa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Puhemiehen puhe

P u h e m i e s : Arvoisat kansanedustajat, ärade riksdagsledamöter! Kiitän omasta ja nyt valitun toisen varapuhemiehen puolesta meille osoittamastanne luottamuksesta. Tulemme kumpikin omien voimiemme mukaan parhaamme tehden toimimaan juhlallisen vakuutuksemme mukaisesti puhemiehen tehtävissä ja pyydämme teiltä, arvoisat edustajat, ymmärrystä puutteitamme kohtaan ja tukea vastuullisessa tehtävässämme.

På mina egna och den nu valde andre vicetalmannens vägnar uttalar jag ett varmt tack för det förtroende ni visat oss. Vi kommer att göra vårt yttersta för att leva upp till utfästelserna i den högtidliga försäkran och hoppas att ni, ärade riksdagsledamöter skall ha överseende med våra brister och ge oss ert stöd i vårt ansvarsfulla värv.

Nyt, kun maahamme on perustettu uusi enemmistöhallitus, pääsee myös eduskunnan työ vauhtiin. Hallitukselta odotetaan jo kevätistuntokaudella lakiesityksiä, joita se ohjelmansa pohjalta on ryhtynyt valmistelemaan.

Käydyissä vaaleissa maan talousongelmat olivat näyttävästi esillä. Kansalaiset odottavat nyt erityisesti, että suuntaviivat ja toimenpiteet talousvaikeuksiemme korjaamiseksi tulevat esiin selvinä ja mahdollisimman pian. Lähiviikkoina eduskunnan käsittelyyn on tulossa hallituksen talouspoliittinen tiedonanto, joka mahdollistaa

perusteellisen keskustelun esimerkiksi budjetin tasapainottamiseen ja elinkeinoelämämme kilpailukyvyyn parantamiseen tarvittavista toimista.

Muutenkin näyttää siltä, että talouspoliittisten kysymysten käsittely lyö leimansa poikkeuksellisen paljon tämän vaalikauden eduskuntatyöhön. Edessämme ovat ajat, jotka vaativat säästöjä ja tiukkaa taloudenpitoa yhtä hyvin valtiontaloudessa kuin kunnallistaloudessa. Näin väistämättä mahdollisuudet julkisten menojen kasvatamiseen ovat kovin rajalliset siitä huolimatta, että perusteltua tarvetta on monilla aloilla kansalaisten taloudellisen turvallisuuden lisäämiseen.

Också i övrigt förefaller det som om de ekonomiskpolitiska frågorna i ovanligt stor utsträckning kommer att sätta sin prägel på riksdagsarbetet under denna valperiod. Vi står inför tider som kräver inbesparingar och restriktiv hushållning såväl inom statsekonomin som kommunernas ekonomi. Möjligheterna att öka de offentliga utgifterna är sålunda ofrånkomligen begränsade trots att det inom många sektorer finns välmotiverade behov att bygga ut medborgarnas ekonomiska trygghet.

Kansainvälinen kehitys vaatii eduskunnalta aivan uudenlaista huomiota. Tuskin erehdyn, jos sanon, että tämä eduskunta joutuu enemmän kuin mikään edeltäjistään paneutumaan moniin kansainvälisen politiikan ja ulkopoliittikkamme kysymyksiin.

Euroopan integraatiopolitiikka asettaa meidät uusien muutosten ja haasteiden eteen, joiden ratkaisemisessa tarvitaan eduskunnan tahtoa. Ajankohtaisin tavoite on nyt Eta-sopimuksen aikaansaaminen. Eduskunnan on syytä myös omalta osaltaan jatkuvasti seurata tulevaa kehitystä Euroopan yhteisön sisällä ja sekä arvioida yhteisön laajentumisprosessia.

Nykyistä suurempaa huomiota vaatii myös pohjoismainen yhteistyö, joka yhdentymiskehityksen myötä voi saada uutta tuulta purjeisiinsa. Perinteisiä hyviä suhteitamme Neuvostoliittoon on kehitettävä. Eduskunta seuraa erityisesti maidemme välisten taloudellisten ja kaupallisten suhteiden edistämistä ja joutunee osaltaan poistamaan pulmatilanteita, jotka tätä estävät.

Bästa riksdagsledamöter! Riksdagen har under de två senaste valperioderna gått in för att revidera sina arbetsmetoder. Denna process har redan gjort riksdagsarbetet livfullare och intres-

santare. Då vi nu i praktiken börjar genomföra reformerna hoppas jag att vi utgående från dem och i en anda präglad av fortgående gott samarbete skall kunna fortsätta med att förnya våra arbetsmetoder, om så behövs.

Hyvät edustajat! Eduskunta on parina viime vaalikautena paneutunut omien työtapojensa uudistamiseen. Tämä prosessi on tuonut jo elävyyttä ja mielenkiintoa edustajan työhön. Kun nyt toteutamme tämän uudistustyön tuloksia, toivon, että voisimme sen pohjalta ja hyvän yhteistyön hengessä kuten tähänkin asti paneutua mahdolliseen jatkoon.

Kirjelmä puhemiehen ja toisen varapuhemiehen vaaleista

P u h e m i e s : Tarkistamista varten esitellään äksen toimitettuja eduskunnan puhemiehen ja toisen varapuhemiehen vaaleja koskeva tasavallan presidentille osoitettu kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

”Tasavallan Presidentille

Sitten kun valtiotieteen maisteri Esko Aho, joka vuoden 1991 varsinaisten valtiopäivien alussa valittiin eduskunnan puhemieheksi, ja filosofian maisteri Ritva Laurila, joka vuoden 1991 varsinaisten valtiopäivien alussa valittiin eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi, on pyynnöstä vapautettu mainituista toimista, eduskunta on tänään toimittanut uudet vaalit ja on tällöin valittu puhemieheksi vuoden 1991 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi valtiotieteen maisteri Ilkka S u o m i n e n ja toiseksi varapuhemieheksi maanviljelijä Mikko P e s ä l ä.

Helsingissä 30 päivänä huhtikuuta 1991”

”Till Republikens President

Sedan politics magister Esko Aho, som i början av 1991 års lagtima riksdag valdes till riksdagens talman, och filosofie magister Ritva Laurila, som i början av 1991 års lagtima riksdag valdes till riksdagens andra vicetalman, på begäran befriats från nämnda värv, har riksdagen denna dag förrättat nya val, och därvid har till

talman för återstående tiden av 1991 års lagtima riksdag utsetts politics magister Ilkka S u o m i n e n och till andre vicetalman för samma tid jordbrukare Mikko P e s ä l ä.

Helsingfors den 30 april 1991”

Kirjelmä hyväksytään.

P u h e m i e s : Pyydän kansliatoimikuntaa kokoontumaan välittömästi tämän täysistunnon päätyttyä.

Uusi hallituksen esitys

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan huhtikuun 26 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 2, joka nyt on edustajille jaettu.

3) Ed. Linnainmaan lakialoite n:o 14 laiksi pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Laki pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta säädettiin vuonna 1988. Lakiesityksen yleisperusteluissa todettiin tuolloin, että lakiehdotuksen tarkoituksena on toimia välillisenä pakottimena, jolla kaavoitettua ja kunnallistekniikan piirissä olevaa asuinkerrostalojen ja rivitalojen rakentamiseen osoitettua maata omistavat saatisiin joko rakentamaan alue tai luovuttamaan se sellaisille, jotka ovat valmiit rakentamaan.

Rakennusmaamaksua kohtaan on koko sen olemassaolon ajan esitetty runsaasti kritiikkiä, ja aikanaan se sai varsin ristiriitaisen vastaanoton eduskunnassakin. Laki säädettiin voimakkaan noususuhdanteen aikana. Nykyisen laskusuhdanteen aikana lain alkuperäinen tarkoitus on menettänyt merkityksensä kokonaan. Käytännössä lain soveltaminen on osoittautunut erittäin jähkäksi. Maksuvelvollisuus on kohdentunut

kohtuuttoman usein omakotitalokäytössä olevien tonttien omistajiin, joiden ei varojen puutteesta ole mahdollista rakentaa tai tonttia ei muutoin ole tarkoituksenmukaista lainvoimaisesta asemakaavasta huolimatta lisärakentaa. Nykyisessä talouspoliittisessa tilanteessa ja huihin korkojen aikakautena ei ole helppoa löytää tontille myöskään ostajaa, vaikka joissakin tilanteissa omistajalla olisikin myyntihaluja.

Rakennusmaamaksu on kohtuuttoman korkea. Lain mukaan se määrätään ensimmäisenä vuonna 10 prosentiksi maapohjan arvosta ja kultaakin seuraavalta kalenterivuodelta maksua korotetaan 5 prosenttiyksikköä. Maksun ankaruutta korostaa sen vähennyskelvottomuus verotuksessa.

Lain yleisperusteluissa annettiin aikanaan rakennusmaamaksun suuruudesta jossain määrin harhaanjohtava kuva. Perusteluissa todettiin, että kiinteistöjen verotusarvot ovat pääkaupunkiseudun kaupungeissa 15—25 prosenttia niiden käyvästä arvosta. Kuitenkin jo tuolloin oli tiedossa, että verohallitus nostaa verotusarvoja jyrkästi. Vuonna 1990 rakennusmaamaksuja kerättiin pääkaupunkiseudulla saamiene tietojen mukaan 527 asuinrakennuskohteesta yhteensä 28,5 miljoonaa markkaa. Yleensä maksu on ensimmäiseltäkin vuodelta kymmeniätuhansia markkoja asemakaavan mukaan vajaatehoisesti rakennetulta tai rakentamattomalta tontilta.

Pääkaupunkiseudun kunnat ovat olleet tyytymättömiä lain joustamattomuuteen. Lain sanamuodon mukaan kaupunginhallituksen on lähetettävä maksumääräykset automaattisesti ilman minkäänlaista asutopolittista tai muuta tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Maamme veroekspertheistä on ainakin professori Edward Andersson julkisuudessa esittänyt rakennusmaamaksulakia heti kumottavaksi.

Esimerkkinä lain kohtuuttomuuksista professori Andersson on tuonut esiin kolme lain pohjalta maksuun pantua tapausta Kauniaisten kaupungista. Ensimmäisessä valtio esti itse investointiverolla rakentaminen ajankohtana, johon rakennusmaamaksulaki toisaalta olisi pakkottanut. Toisessa laki velvoitti yrityksen rakentamaan, vaikkei sillä ollut reaalisia taloudellisia mahdollisuuksia investointiin. Seurauksena oli yrityksen vararikko ja toiminnan päättyminen. Kolmannessa tapauksessa oli kyse rivitalotontista, jolla sijaitsevassa vanhassa omakotitalossa asui kaksi iäkästä sisarusta. On ymmärrettävää, että he haluavat asua tontillaan edelleen elämänsä loppuun eivätkä tajua rakennusmaamaksua

eivätkä sen lainsäädännöllistä oikeellisuutta tai oikeudenmukaisuutta.

Olen professori Anderssonin kanssa yhtä mieltä siitä, että koko rakennusmaamaksulaki tulisi mahdollisimman nopeasti kumota. Tutkiessani lain tämänhetkisiä vaiheita on kuitenkin selvinnyt, että ympäristöministeriö on 26 päivänä maaliskuuta asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on 30 päivään marraskuuta 1991 mennessä selvittää mahdollisuuksia siirtyä uuteen järjestelmään. Siinä asemakaavat ohjaisivat myös rakentamisen ajoitusta ja rakennusmaamaksu tulisi siten tarpeettomaksi. Vaikka en henkilökohtaisesti usko, että asemakaava voisi ohjata maakäyttöä myös rakentamisen ajoituksen osalta tämän yhteiskuntajärjestelmän vallitessa, olen tässä vaiheessa tehnyt lakialoitteeni nyt käsittelyssä olevaan muotoon.

Pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta annetun lain 11 §:n nykymuodon mukaisesti maksusta voidaan myöntää vapautus vain, jos rakennus on tulipalossa tai muuten tuhoutunut taikka maksun periminen on muusta erityisen painavasta syystä ilmeisen kohtuutonta. Pääkaupunkiseudun kunnat ovat laventaneet omavaltaisesti vapautusmahdollisuuden käyttöedellytyksiä ja tulkinneet vapautushakemuksia mahdollisimman myönteisesti. Näitä tulkintoja voidaan ahtaasti ottaen kuitenkin pitää lain sanamuodon vastaisina. Lain seurauksena kunnallishallitukset ovat joutuneet käsittelemään hallinnollisesti valtavat määrät yksittäisiä vapautushakemuksia sekä alemman asteisen johtosäännössä määritellyn hallintoviranomaisen päätöksistä tehtyjä valituksia.

Edellä sanottuun viitaten voidaan todeta pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksulain nyky muodossaan aiheuttavan kohtuuttomia taloudellisia menetyksiä eräille yksityisille maanomistajille sekä tässä suhdannetilanteessa myös pienille rakennusliikkeille. On oletettavissa, että jatkossa ko. maksun joutuvatkin kustantamaan tulevat asunnon ostajat kohonneiden hintojen muodossa. Koska rakennusmaamaksutulot tulevat kunnille, on kohtuullista, että kuntien harkintavaltaa lisätään maksuvapautusten tarkoituksenmukaisuuden määrittelyn osalta.

Arvoisa puhemies! Esitän, että pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta annetun lain 11 § muutetaan 1.1.1992 alkaen kuulumaan lakialoitteessani esittämälläni tavalla.

Ed. M o i l a n e n : Herra puhemies! Laki-aloite on varsin tarpeellinen. Toivottavaa olisi,

että se johtaisi hyvin pikaisesti lakialoitteessa esitettyihin tuloksiin. Lain alkuperäisenä tarkoituksena lienee ollut, että grynderit ja muut keinottelusyistä käyttämätöntä maata pitävät pakotettaisiin rakentamaan maallensa. Tavoite ei ole vähimmässäkään määrin tämän lain ansioita toteutunut.

Sen sijaan ikääntyvät ja suhteellisen vähävaraiset ihmiset joutuvat pois vuosikymmeniä omana kotinaan ja kotitonttinaan pitämältään alueelta sen takia, että he eivät pysty rakentamaan. Nämä ihmiset joutuvat rahan puutteessa myymään jopa pienet tonttinsa ja niin joutuvat pois omasta kodistaan ilman, että myyntivoitolla saavat edes sen vertaa varoja, että pystyisivät asianmukaisen asunnon itselleen hankkimaan. Näin yhteiskunnan suorittamalla riistolla tehdään pahimmassa tapauksessa lisää asunnottomia ja jopa laitosasukkaita pääkaupunkiseudulle. Tämä on täysin kohtuutonta ja täysin epäinhimillistä. Siksi siihen tulee pikaisesti saada korjaus ja nähdä se, että laki ei vastaa enää ajan tarpeita.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

4) Ed. Pulliainen ym. lakialoite n:o 15 laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulliaisen : Arvoisa puhemies! Paras laki on hyvä, elämää säilyttävä kansantapa. Meillä ei ole Suomessa lakia eikä hyvää kansantapaa, joka kieltäisi luonnon tuhoamisen, eivätkä tällaiset lait tai kansantavat ole yleisiä maapallolla yleensäkkään.

Toimivimmat luonnon kantokyvyn huomiointiin ottamiseen tähtäävät kansantavat löytyvät eräiden alkuperäiskansojen kulttuureista. Kaikissa niissä, olivatpa ne arktikumiiin tai tropiikkiin sopeutuneita elämäntapoja, säädellään tavalla tai toisella yhteisökokoa. Tällaiset primitiivikulttuurit ottavat asiaan kuuluvana huomioon

myös sen, että aina ei ole runsaasti ravintoa tarjolla, satoisuus ja saatavilla olevuus kun vaihtelevat.

Uskonto voi myös ohjata ihmisiä käyttäytymään niin, että he eivät ravinnon käytöllään tuhoa omia elämisen mahdollisuuksiaan. Niinpä juutalaisten ja islaminuskoisten sianlihan syöntikielto ja hindulaisten lehmän jumalointi ovat kumpikin olleet uskon sanelemia suojautumiskeinoja liika- tai tuhoisaa kulutusta vastaan.

Lähi-idässä kotieläin sika oli muodostumassa aikoinaan vakavaksi ravintokilpailijaksi isännälleen ihmiselle. Sika oli siinä tilanteessa pakko kirotta. Se julistettiin saastaiseksi. Saastaista ei saanut syödä. Kun ei saanut syödä, niin ei kannattanut kasvattaaakaan. Kilpailija oli raivattu pois.

Intiassa oli suojeltava lehmää siksi, että se synnytti sonnivasikoita, joista saatiin aikanaan vetojuhtia, joita ilman ei sikäläinen maanviljelys onnistu. Vetohärkä oli ratkaiseva maatalouden onnistumiselle, lehmä välttämätön uuden härän hankkimiselle. Vasikantekoyksikkö lehmä pidettiin hengissä jumaloimalla se. Pyhää lehmää ei saanut tappaa. Tämä uskontoon nojautuva kielto oli sellaisenaan elämää säilyttävä toimi, suoranaisesti ratkaisevasti elämää säilyttävä.

Länsimailla esiintyy tänä päivänä laaja jatkumoon erilaisia luontosuhteita. Sen toisessa päässä ovat ns. kreationistit, joiden uskomuksen mukaan Jumala loi maapallon 6000 vuotta sitten ja antoi sen ihmisen käyttöön eräänlaisena kertakäyttöhyödykkeenä. Kun ihminen on Jumalan hänelle antamaa oikeutta käyttäen kuluttanut luonnon loppuun, ottaa Jumala pois niin ihmisen kuin jäljelle jääneen luonnon. Poliittisista päättäjistä tämän uskontosuunnan tunnetuin edustaja lienee Yhdysvaltain edellinen presidentti Ronald Reagan.

Jatkumon toisessa päässä ollaan teollistuneissa länsimaissa, nyt jo sosialistimaissakin, syvästi huolissaan alkuperäisen luonnon rippeidenkin katoamisesta ja ihmisen elinympäristön tilan jatkuvasta heikkenemisestä. Euroopastakin löytyy jo alueita, jotka ovat saastumisen vuoksi ihmisen elinympäristöksi kelpaamattomia.

Paitsi että nykytilanne vaatii pikaisia, konkreettisia ympäristönsuojelutoimia, on viritetty eri tahoilla keskustelu siitä, kuinka läpäisyperiaatteella voitaisiin ottaa ympäristölliset näkökohdat kaikessa päätöksenteossa huomioon. Tätä tavoitetta edesauttaisivat sekä kansalliset että kansainväliset ympäristönsuojelujulistukset ja niiden mukaiset käytännön toimet. Niinpä

Euroopan virkamiehistö sai oman ehdotuksensa järjestön ympäristöjulistukseksi valmiiksi viime vuoden syyskuussa ja YK käsittelee omaansa ensi vuonna Brasilian ympäristönsuojelukonferenssissa.

Nämä kansainväliset julistukset tarvitsevat kansallisella tasolla tuekseen luonnonoikeusjulistukset, jotka kirjataan esimerkiksi kunkin valtion perustuslaista hallitusmuotoon. Niissähän kerrotaan nykyisin yksinomaan ihmisen oikeuksista.

Meidän hallitusmuotomme on siinä suhteessa muiden Euroopan valtioiden hallitusmuotojen kaltainen, ettei hallitusmuodossamme tunnusteta luonnolle minkäänlaisia oikeuksia. Kirjattu on vain ihmisen oikeuksia. Kun näin on, ei lain valmistelijoita, muita virkamiehiä ja kansalaisia velvoiteta ottamaan toimissaan luonnonoikeudellisia näkökohtia huomioon, mutta ei luonnollisesti myöskään kielletä näin menettelemästä.

Keskustelu luonnonoikeudesta ei ole suinkaan mikään uusi ilmiö. Tätä keskustelua on käyty Euroopassa jo vuosisatoja. Erityisesti keskustelua on käyty kristillisen kirkon piirissä. 1800-luvun suurten yhteiskunnallisten mullistusten taustalla olleet sosiaaliset epäoikeudenmukaisuudet kytkivät keskusteluun roomalaisen oikeuden omaisuuskäsityksen. Filosofit Franz von Baader oli erityisesti huolissaan siitä, että kristillinen kirkko oli omaksunut tämän omaisuuskäsityksen. Tämä oli puolestaan johtanut siihen, että luonto oli menettänyt olemassaolon oikeutuksen, kun silloiset maanomistajat eivät olleet maankäytössään ottaneet millään tavoin huomioon luonnon sietokykyä. Jo tuolloin oli nähtävissä nimittäin paikallisia ekokatastrofeja.

Tällä vuosisadalla vastaavalla tavalla luonnosta huolissaan olevia filosofijsia ovat olleet mm. W. Elert ja kuuluisa Albert Schweitzer. Elert esitti selvän vaatimuksen, että luonnonoikeus on asetettava ihmisen oikeuden edelle, jotta elämä ylipäättään voisi jatkua maapallolla.

Tämän vuosisadan kokemukset ovat osoittaneet, että samalla tavoin kuin yksilöt voivat harkitsemattomalla käyttäytymisellään tuhota luontoa ja samalla tulevaisuuden elämisen mahdollisuuksia, aivan samoilla tavoilla yhteiskunnat voivat yhteisinä tuottaa saman kurjan lopputuloksen. Ihmisten luontoon jättämien jälkien puolesta yhteiskuntajärjestelmät eivät ole toistaiseksi olleet toistaan etevämpiä.

Luonnonoikeuden huomioon ottaminen päätöksenteossa näkyy epäitsekkyuden ja itserajoittamisen korostumisena yksilön ja yhteisön toi-

minnoissa. Luonto voi olla itseisarvo sinänsä, mutta asian tarkastelu voi tapahtua myös hyötötavoitteisuuden kannalta. Mitä enemmän perinnöllistä monimuotoisuutta luonnossa on, sitä enemmän vapausasteita ihmisillä on toimia myös tulevaisuudessa. Luonnon köyhtyminen onkin tämän päivän näkyvimpiä ilmiöitä maapallolla. Jopa kansainväliset pankkipiirit ovat miettineet, voidaanko Brasilialle myöntää enää lainoja lainkaan, kun se tuhoaa kiihtyvällä vauhdilla Amazonasjoen alueen luontoa. Mainitut tahot ovat todenneet, ettei Brasilialla ole mitään mahdollisuuksia maksaa lainojaan koskaan takaisin, jos nykyinen tuhomeno jatkuu.

Nyt lähetekeskustelussa olevassa lakialoitteessa ehdotetaan Hallitusmuotoa täydennettäväksi niin, että nyt monella tavoin uhanalaisella elollisella luonnolla todettaisiin olevan oikeus jatkuvaan olemassaoloon ja perinnölliseen monimuotoisuuteen. Samalla velvoitettaisiin kansalaiset toimimaan niin, että tämä tavoite käytännössä toteutuu. Suomessa tähän velvoittavuuteen on erikoista aihetta, elämmehän täällä varsin karuissa arktikumin rajan olosuhteissa. Meidän luontomme on todella herkästi haavoittuvaa ja hitaasti myöskin parantuvaa. Lähes kaikki ympäristömme tilaa koskevat uutiset ovat viime aikoina olleet sisällöltään kielteisiä, sen huonontumisesta kertovia.

Arvoisa puhemies! Allekirjoittamalla tämän lakialoitteen yli sata kansanedustajaa on antanut oman julistuksensa sen puolesta, että elollisella luonnollamme on oikeus jatkuvaan olemassaoloon ja perinnölliseen monimuotoisuuteen. Tämä julistus ja sen kirjaaminen Hallitusmuotoomme ei luontoamme vielä pelasta. Lisäksi tarvitaan todella aktiivista, tehokasta työtä ympäristömme tilan kohentamiseksi ja alkuperäisen luonnon jäljellä olevien osien pelastamiseksi.

Jos perustuslakivaliokunta ottaisi tämän eduskunnan enemmistön tahtoon nojautuvan lakialoitteen asialliseen käsittelyyn, olisi se jo merkittävä signaali ja näyttö muulle maailmalle suomalaisten ympäristönsuojelumuotoisyydestä ja edistyksestä ympäristönsuojelun saralla. Asiaa helpottanee sekin, ettei tämä askel maksa penniäkään. Kysymys on vain tahdonilmaisusta.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Eduskunnan päiväjärjestyksessä on tänään käsittelyssä kaksi lakialoitetta, joilla minun mielessäni on tiettyä yhteyttä. Ed. Pulliainen esittää nyt käsit-

telyssä olevassa lakialoitteessa luonnonoikeuden kirjaamista Hallitusmuotoon. Vasemmistoliton eduskuntaryhmän lakialoitteessa n:o 17 lähtökohtana on jo nyt perustuslaissa oleva määräys valtion tehtävästä turvata jokaiselle suomalaiselle oikeus tehdä työtä. Tänään eduskunnan käsittelyssä on siis lakialoitteet, jotka mielestäni molemmat kuuluvat punavihreän ajattelun perustaan. Arvostan ed. Pulliaisen lakialoitetta. Olen myös allekirjoittanut sen.

Pidän tärkeänä, että Suomen elollisella luonnolla on oikeus jatkuvaan olemassaoloon ja perinnölliseen monimuotoisuuteen. Kansalaiset eivät saa oikeuksiaan käyttäessään vaarantaa elollisen luonnon jatkuvaa olemassaoloa ja kaivata sen perinnöllistä monimuotoisuutta. Olen siis valmis omalta osaltani kirjaamaan nyt ehdotetun 5 §:n ja 5 a §:n Suomen Hallitusmuotoon.

Suomen luonnonsuojeluliiton puheenjohtaja, apulaisprofessori Satu Huttunen on vastikään todennut: ”Suomen ympäristön tila huononee edelleen. Syynä eivät ole yksistään kasvavat päästöt ja laskeumat vaan epäpuhtauksien vaikutusajan piteneminen.” Pidän suurena haasteena sitä, että oikeus puhtaaseen ympäristöön voisi myös olla ihmisen perusoikeus ja että se säilyisi vielä tulevillekin sukupolville.

Maapallon tulevaisuus ei ole kovinkaan valoisaa. Suomalaiset ovat omalta osaltaan edelleenkin nopeuttamassa kestäväntä kehitystä maapallolamme. Siis meillä itsellämme on suuri vastuu. Siksi minä olenkin ihmetellyt uuden porvarihallituksen vaatimattomia esityksiä kestävä kehityksen voimistamiseksi Suomessa. Hallitusohjelma ei sisällä paljoakaan konkretiaa ympäristönsuojelun tehostamiseksi. Toisaalta siinä on ydinvoimalan kokoinen aukko sekä energian säästön osalta hyvin ristiriitaisia näkemyksiä, jotka itse asiassa vesittävät välttämättömän energian säästön käytännössä. Otan vain yhden esimerkin kohdasta Energia: ”Hallitus turvaa teollisuuden energiansaannin kilpailukykyiseen hintaan. Energian riittävyys tai sen hinta ei saa olla este Suomeen tehtäville teollisille investoinneille.” — Nämä ohjelmakohdathan eivät sisällä lainkaan energian säästöajattusta, ja ohjelma enteileekin uutta ydinvoimalaa.

Hallitus ei aio toteuttaa siis ekologista rakennemuutosta, vaan ilmeisesti aikoo jatkaa Suomen yksipuolista kehittämistä halpaan energiaan nojaavana alhaisen jalostusasteen metsäteollisuusmaana. Suomen luonto on edelleen vaarassa kansainvälisiäkään uhkia unohtamatta.

Nyt käsittelyssä olevassa lakialoitteessa to-

detaan: ”Luontoa on suojeltava hävitykseltä läpäisyperiaatteella.” Haluan omalta osaltani lisätä tähän ympäristökasvatuksen tehostamisen välttämättömyyden. Ympäristökasvatuksellahan tarkoitetaan koulutusjärjestelmässä ja sen ulkopuolella tapahtuvaa opetusta ja kasvatusta, jolla pyritään vaikuttamaan ihmisten tietoihin, tunteisiin ja asenteisiin. Kasvu on elinikäinen prosessi.

Kun parhaillaan pohditaan kansalaisten taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien sisällyttämistä perustuslakiin, on mielestäni syytä ottaa käsittelyyn myös luonnonoikeuden vahvistaminen. Siksi toivon nyt käsittelyssä olevalle lakialoitteelle menestystä.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Nyt esillä oleva lakialoite luonnon oikeuksien tunnustamisesta ja niiden kirjaamisesta perustuslakiin on äärettömän tärkeä paitsi luonnon kannalta myös ihmisen itsensä takia. Ihmiskeskeisesti tarkasteltuna tämä lakialoite takaa toteutuessaan ihmisen elinmahdollisuudet luonnon säilymisen kautta. Mitä enemmän ihmisen sallitaan tuhota luontoa ympäriltään, sitä vähemmän ihmiselle itselleen lajina jää elintilaa ja elinaikaa. Luonnon kannalta katsottuna kyseessä on luonnon oikeus jatkuvaan olemassaoloon ja perinnölliseen monimuotoisuuteen.

Tätä luonnonoikeutta voidaan tarkastella myös luonnon arvon näkökulmasta. Filosofinen käsite luonnon hyvä tarkoittaa sitä, että jokaisella eliöllä on ihmisestä riippumaton oma elämän tarkoitus, jota se toteuttaa. Toisin sanoen jokaisella eliölajilla on oikeus lajiyypilliseen elämään. Etiikan universaalisuuden vaatimuksesta puolestaan seuraa, että kaikilla sellaisilla eliöillä, jotka kykenevät tuntemaan kipua, on oikeus kärsimyksistä vapaaseen elämään. Tämä koskee lähinnä eläimiä.

Geeniteknikan aikakautena luontoa on lisäksi suojeltava myös ihmisen tekemiltä manipuloineilta. Lailla on asetettava rajat eliölajien manipuloimiselle ja estettävä manipuloitujen eliölajien pääsy luontoon.

Arvoisa puhemies! Viimeisten vuosien ja vuosikymmenten mittaan Suomesta on hävinnyt monia eläin- ja kasvilajeja ihmisen ajattelemattoman toiminnan seurauksena. Muun muassa vesikko on lopullisesti poistunut maamme kartalta. Nyt ovat käsillä aivan viime hetket luonnon lajiston säilyttämiseksi. Meillä on globaalin vastuu Suomen alueella elävien eläin- ja kasvilajien säilyttämisestä, ja tämä lakialoite

antaa siihen mahdollisuuden. Siksi kannatan sen hyväksymistä mahdollisimman nopeasti.

Ed. Vuoristo: Arvoisa puhemies! Joittenkin asioiden kuvaaminen adjektiiveilla on huo-noa. Kun sanotaan jotakin ”hyväksi” tai ”huo-noksi”, niin itse asiassa ei vielä sanota yhtään mitään, mutta kyllä ed. Pulliaisen lakialoite on erinomainen ja kyllä hänen käyttämänsä esittely-puheenvuorokin oli sen tasoinen. Se on aivan selvä. Jos ajattelemmekin, minkälaisia näkymiä meidän tulisi myös tässä salissa katsella, niin ne olisivat todella tämän kaltaisia, jotka lähtisivät juuri tällaisista elämän suurista asioista ja kysymyksistä, elämän kunnioittamisen periaat-teesta, niin minä tätä ymmärrän.

Kun siinä mainittiin myös suuren teologin ja filosofin Albert Schweitzerin nimi, niin silloin juuri viittaaan elämän kaikinpuoliseen kunnioit-tamiseen, joka on ihmisen keskeisin ja suurin tehtävä tässä maailmassa ja elämässä. Jos ajatel-laan lakia, me tiedämme, että meidän lakikirjam-me ennen kuin pykälistä mainitaan ensim-mäistäkään pitää sisällänsä ns. tuomarinohjeet, jotka ovat yleistä oikeudellista viisautta siitä, mitenkö tuomarin tuomiotoimessaan toimia. Se on äärimmäisen viisasta puhetta 1500-luvulta asti, se on ollut tässä meidän lakikirjassamme siitä saakka, ja toivon mukaan se siellä myös säilyy. Yksi tuomarinohjeitten suuria periaattei-ta on, että lailla on maata rakennettava. Lailla olisi myös nyt tulevaisuutta rakennettava, lain kautta olisi tulevaisuutta tarkasteltava, ja lakia olisi siihen tulevaisuuskuvaan, joka huike-ana tässä ed. Pulliaisen lakiesityksessä on, sovel-lettava.

Ajattelen sillä tavalla, että kun perusoikeuksia käsitellään, toivon, että hallitus todellakin toisi perusoikeusuudistuksen tänne ja Hallitusmuoto saataisiin sille tasolle, jota ihmiskunnan kehitys oikeastaan nyt edellyttäisi. Tämän perusoikeus-käsittelyn yhteydessä myöskin toivottavasti näi-tä luonnonoikeudellisia näkökulmia käsiteltäi-siin.

Mutta oikeastaan toivoisin, että tuomarinoh-jeitten jälkeen lakikirjassamme, ennen kuin yhtä-kään pykälää olisi, olisi jokin viisas esitys elämän kunnioittamisen periaatteista. Se saisi olla siellä samalla tavalla kuin tuomarinohjeet, viitteellisi-nä ja ohjeellisina viittaamassa siihen, mihinkä suuntaan elämässä olisi kuljettava ja millä taval-la lakeja olisi tarkasteltava.

Kun ed. Pulliaisen lakiesityksen sanallisissa perusteluissa tältä paikalta esitettiin myöskin

kirkkoon ja luomiseen liittyviä asioita, niin tämä luomisen ja luomisteologian valtaisa ideahan on siinä, että kun ihminen erotettiin luomakunnasta määrätyllä tavalla, niin ei häntä erotettu hallitsi-jan tehtävään muuhun luomakuntaan nähden, vaan vastuulliseen tehtävään ja kumppanuuteen. Kyllä elämän antaja itse piti hallinnan ja kaikki-voipaisuuden itsellään. Mutta ihmisen tehtäväk-si jäi viljellä ja varjella tätä maata ja luomakun-taa. Tämä oli nimenomaan kumppanuudesta lähtevä vastuullinen tehtävä, joka merkitsee sitä, että ihmisen on otettava tämä vastuu, jos vanhaa nimitystä käyttäisimme, evoluution etujoukkona ja toimittava siinä yhteydessä todella vastuulli-sesti. Sillä tähän hallinta-ajatukseen, kun hänet irrotettiin muusta luomakunnasta vastuulliseksi, alkuperäisessä ajatuksessa liittyy nimenomaan kunnioituksen tehtävä. Koska luomakuntakin on luotu samalla tavalla, niin ihmisen perusasen-noituminen elämään on juuri kunnioituksen läh-tökohta.

Minä toivon, että tämä lakiesitys saa arvoi-sensa käsittelyn tässä eduskunnassa.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Puhun hiu-kan samantapaisesta asiasta kuin ed. Luukkai-nen, nimittäin siitä, että tämä kysymys ei ole pelkästään moraalifilosofinen eikä tässä ole kysymys pelkästään pyrkimyksestä epäitsekky-yteen, vaan kysymyksessä on myös ihmisen oma etu. Poliitikassahan perinteisesti on käsitelty eri ihmisryhmien eturistiriitoja ja koetettu löytää niille jonkinlaisia ratkaisuja, mutta suurin piir-tein kymmenen viime vuoden aikana Suomessa-kin on politiikan piiriin noussut uusi näkökulma: mikä on ihmisen etu lajina ja mikä on edun suhde muuhun elolliseen luontoon.

Ed. Pulliaisen aloitteen sanamuodossa tämä asia on muotoiltu siten, että puhutaan elollisen luonnon oikeudesta, mutta kuten sanoin, tämä asia voidaan ajatella myöskin aivan ihmisen oman itsekkään edun kannalta. Esitän tämän perusteluksi sellaisen luonnontieteellisen näkö-kulman, joka on ollut aika vähän esillä luonnon-suojelusta Suomessa käydyissä keskusteluissa. Tämä näkökulma on tullut esille tutkimuksessa, joka koskee tavallaan kaukaista asiaa. Nimittäin kun on tutkittu, onko muilla planeetoilla elä-mää, on jouduttu miettimään, mikä on se kriteeri josta voidaan päätellä, että jollain planeetalla on elämää. On kehitetty hypoteesi, että jos jollain planeetalla on elämää, niin tämän elämän seu-rauksena planeetan kaasukehän koostumus ja muutkin olosuhteet sen pinnalla ovat erilaiset

kuin ne olisivat pelkästään kemian lakien perusteella.

Samat tutkijat ovat tehneet saman ajatusleikin myös maapallon suhteen ja päätyneet siihen, että ilmeisestikin maapallon elävä luonto, biosfääri, elonkehä, koko ajan aktiivisesti pitää yllä sellaisia olosuhteita, jotka tekevät saman elämän mahdolliseksi, siis myös ihmisen elämän. Näistä tutkimuksista on saatu sellainen tulos, että jos maapallon valtamerien ja kaasukehän koostumus määräytyisi pelkästään maapallon kemiallisen koostumuksen, siis eri alkuaineiden välisten suhteiden ja kemian tasapainolakien, mukaan, kaasukehässä olisi lähinnä kahta kaasua, hiilidioksidiä 99 prosenttia ja jalokaasu argonia 1 prosentti, happea tuskin olisi. Todellisuudessa maapallon ilmakehän hiilidioksidipitoisuus on paljon alle prosentin, se on noin 3 prosentin sadasosaa, ja eniten esiintyy tyyppiä, jota on noin 78 prosenttia ja happea on noin 21 prosenttia. Myöskin valtamerien suolapitoisuus pelkästään kemian tasapainolaeista johdettuna olisi noin 35 prosenttia, kun se todellisuudessa on noin 3,5 prosenttia.

Jos tarkastellaan, mikä olisi maapallon pinnan keskilämpötila, niin niiden vuosimiljardien ajan, jolloin elämää maapallolla on ollut, aurinkosta maapallolle tuleva säteilyenergia on vaihdellut ainakin 30 prosentin verran, ja ainakin tällä alarajalla maapallon pinnan keskilämpötila olisi alle nollan. On arvioitu, että jos maapallon pinnan lämpötila perustuisi pelkästään aurinkosta tulevan energian vaihteluun, sen vaihteluvälin alaraja olisi —50 celsiusastetta ja yläraja olisi vähän yli 100 astetta. Korostan, että kysymys on maapallon pinnan keskilämpötilasta. Todellisuudessa maapallon pinnan keskilämpötila on ainakin kolmen miljardin vuoden ajan vaihdellut suunnilleen 10 ja 20 celsiusasteen välillä.

Tässä biosfäärin suojelussa ja siinä, mikä on ihmisen etu tässä asiassa, ei ole kyse pelkästään siitä, jaksako elollinen luonto tuottaa meille ruokaa, tai siitä, onko hengitysilma tai juomavesi terveellistä. Kyse on myös siitä, pysyykö maapallon kaasukehä ylipäänsä sellaisena, että mikään elävä olento voi siinä hengittää tai elää. Siitä, mikä tässä säätelyjärjestelmässä on kunkin eliölajin osuus, ihmisellä on tällä hetkellä varsin puutteellinen tieto. Ei tietysti ole aivan varmaa, että kaikkien eliölajien osuutta tässä järjestelmässä saadaan koskaan selville. Mutta todennäköistä on, että ainakin metsillä, varsinkin sademetsillä, on elämälle suuri merkitys. Tällaisen

suuren tuntemattoman edessä, sen tuntemattoman seikan, mikä on kunkin eliölajin merkitys koko maapallon elinkelpoisena säilyttämisessä, ainoa mahdollinen johtopäätös nykyajan ihmiselle on, että pyrimme palvelemaan jokaisen eliölajin säilymistä. Tietenkään me Suomen eduskunnassa emme päättää koko maapallosta, mutta meillä on erityinen vastuu Suomen luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ja kehittyneenä teollisuusmaana meillä on tietenkin oma vastuumme koko maapallonluonnosta, mikä meidän tulee muistaa myös kehitysavun antajamaana.

Muun muassa näillä perusteilla pidän ed. Pulliaisen aloitetta erittäin tärkeänä ja olen hyvin iloinen siitä, että sen on allekirjoittanut enemmistö tämän eduskunnan jäsenistä, sillä liian usein erilaisissa ristiriitatilanteissa taloudellinen intressi, yksityisen kansalaisen, maanomistajan, yrityksen, kunnan tai valtion, on tähän asti ollut luonnon säilymisen intressiä voimakkaampi.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa herra puhemies! Siitä huolimatta, että ed. Pulliaisen lakialoite on saanut yli sata kansanedustajaa allekirjoittajikseen, oletan, että eduskunnassa on joitakin arkipäiväisesti, käytännöllisesti ja hyvin kyynisesti ajattelevia ihmisiä, jotka katsovat, että tämän tyyppiset lait ja tämän tyyppinen keskustelu ei mahdollisesti lainkaan kuulu tänne. Haluan siitä syystä osoittaa seuraavan lyhyen puheenvuoroni heille.

Kaikkina aikoina on filosofia ja etiikka muodostanut eräänlaisen kaikkein vankimman julustan poliittisille ideologioille. Ei aina, mutta aina olisi pitänyt olla niin. Poliittisella ideologialla pitäisi olla taustana filosofinen ja eettinen näkemys. Poliittiset ideologiat ovat edelleen ovat johtaneet lainsäädäntöön, ennen muuta perustuslakien laatimiseen eri maissa.

Kun ed. Pulliainen sanoi puheenvuorossaan, että tämän tyyppistä lainsäädäntöä ei vielä ole missään muussa maassa esitetty, niin tämäkin saattaa herättää epäpöintiä, pitäisikö meidän Suomessa ryhtyä ensimmäisenä maana soveltamaan tämän tyyppistä lainsäädäntöä, jota missään muualla ei vielä ole.

Edellisistä huomautuksista johtuen haluan sanoa, että 1980-luvulla maailmassa on eräs filosofian, eräs etiikan suuntaus ollut voimakkaammin esillä kuin mikään muu. Se on ns. biosentrinen etiikka. Biosentrinen, siis elämäkeskeinen, etiikka verrattuna antroposentrisen eli ihmiskeskeiseen etiikkaan poikkeaa aikaisemmasta olennaisesti siinä, että eettisten ratkaisuu-

jen osapuolet eivät ole enää vain elossa olevat ihmiset vaan myös tulevat sukupolvet ja muutkin elolliset olennot kuin ihmiset. Eettisissä ratkaisuissa otetaan huomioon biosentrisen etiikan mukaan myös muiden elollisten olentojen edut. Niitä ei enää tarkastella objekteina, kohteina, ja välineinä, kuten tähän asti on tehty. Erityisesti Yhdysvalloissa ja Australiassa nimenomaan 1980-luvulla on tältä alalta kirjoitettu kymmeniä kirjoja. Alalla käydään jatkuvaa väittelyä sen tyyppisistä kysymyksistä kuten, pitäisikö eettisten ratkaisujen kohteena olla jokin kokonaisuus, mihin kuuluu useita eliölajeja; pitäisikö ratkaisujen kohteena olla koko maapallon biosfääri; pitäisikö tarkastella mahdollisesti lajikohtaisesti näitä kysymyksiä vai eliöyksilökohtaisesti. Nämä ovat tämän filosofian haaran merkittävimpiä keskustelun aiheita. Mutta kenellekään ei pälkähä päähän niin yksinkertainen ajatus, että pitäisi palata ihmiskeskeiseen eli antroposentrisen etiikkaan. Sitä pidetään selviönä, että se on vanhentunutta.

Koska tämä on merkittävä tai ehkä merkittävän uuden filosofian aalto menneeltä vuosikymmeneltä, pidän erittäin ilahduttavana, että yli sata kansanedustajaa on allekirjoittanut ed. Pulliaisen lakialoitteen ja lukuisat ovat jälkepäin ilmoittaneet pahoittelunsa siitä, etteivät ehtineet allekirjoittamaan siitä sitä.

Kyynikoille haluan lopuksi sanoa, että jos Suomi ensimmäisenä tai ensimmäisten joukossa maailmassa on valmis hyväksymään perustuslakiinsa tämän tyyppisen säädöksen, niin se on Suomelle merkittäväksi kunniaksi. Suomi voisi silloin eräässä aivan olennaisessa kysymyksessä olla suunnan näyttäjä koko maailmassa.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Katso sin tuota nimiluetteloa, jossa en ole mukana. En ole kaikista vihreiden ajatuksista aina pitänyt, mutta mielelläni olisin kyllä ollut kirjoittamassa nimeni tähän aloitteeseen. Siihen on tuskin suotu mahdollisuuttakaan.

Aloite nimittäin sotii normaaleja vihreiden periaatteita vastaan sikäli, että tässä puhutaan elollisen luonnon oikeudesta. Yleensä olen ollut toista mieltä ja vastustanut vihreiden niitä ajatuksia, joissa he haluavat määrättömästi Suomessa ylläpitää esimerkiksi sellaisia metsäalueita, joilla kuolema on perimmäinen suojelun syy, toisin sanoen kuolleet puut, keloutuneet puut, joilla ei ole mitään tekemistä elollisen luonnon kanssa. Tässä tapauksessa, kun vihreät ovat tällaisen ehdotuksen tehneet, niin he ovat taval-

laan lähteneet riitelemään omia näkemyksiään vastaan. Toisin sanoen tämä merkitsee sitä, että luonnolle pitää antaa mahdollisuudet elolliseen kasvuun sillä tavalla, mikä on luonnolle parasta esimerkiksi metsien osalta, eikä lähdetä siitä, että esimerkiksi tänä päivänä Lapin metsistä 1/3 on jo keloutumisvaarassa, koska metsiä ei haluta käyttää, vaan halutaan jättää ne kuolemaan paikalleen. Tämä on täysin ristiriidassa vihreiden ajatusten kanssa siltä osin, miten he suhtautuvat esimerkiksi luonnonsuojelualueisiin, joita ei saisi käsitellä lainkaan, puut saisivat keloutua ja kuolla.

Tämä ajatus on kyllä hyvä, mutta täysin ristiriidassa vihreiden muita ajatustapoja vastaan. Mutta se ei ole mitenkään luonnotonta, ja tähänhän me olemme tottuneet vihreiden taholta: tänään tätä, huomenna tuota. Pääasia, että saa olla luonnonsuojelija.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Minun pitäisi saada ed. Aittoniemi houkuteltua yliopiston ekologian luennoille, ja kävisimme alusta lähtien perusteellisesti läpi Suomen luonnon ja sen elämän jatkuvuuden periaatteet. Niihin kuuluu myös sellainen kuin metsien sukkessiokehitys. (Ed. Aittoniemi: Se on hieno sana!) Se lähtee hienosti siitä, kuinka metsäpalon jälkeen — oli se millä tavalla tahansa aikaansaatu — metsä lähtee nousemaan pensaikkovaiheesta ja kehittyä vähitellen, ehkä 200 vuoden kuluessa, ns. kypsään vaiheeseen, kliimaksivaiheeseen, ja siitä jälleen ajan kanssa kehitys lähtee uudestaan.

Kuitenkin Lapissa kehitys voi jatkua niin, että uusi metsä kasvaa vanhan metsän pohjalle, kun metsän tiheys on varsin alhainen. Koko ajan siellä on elämää. Siihen kaikkein kypsyneimpäänkin metsän vaiheeseen kuuluu hyvin laaja joukko elämää ja perinnöllistä monimuotoisuutta, nimenomaan sellaista perinnöllistä monimuotoisuutta, joka ei elä missään muussa kuin siinä kypsän metsän vaiheessa, jossa on myös lahoavaa puuainesta. Tämä pitäisi ed. Aittoniemen ensin ymmärtää. Kun hän sen ymmärtäisi, hän ymmärtäisi paljon paljon enemmän elämää ja sen jatkuvuutta, ja hänen arvionsa vihreistäkin olisi kokonaan toisenlainen. (Ed. Aittoniemi: Minä olen metsien mies!)

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Viitaten ed. Aittoniemen puheenvuoroon korostaisin samaa kokonaisuutta kuin ed. Pulliainen. Aloitteessaanhan hän on nimenomaan edellyttänyt,

että elollinen luonto säilytettävä eikä elollinen luonto ole pilkottavissa vain lajeiksi, jotka eläisivät jossakin akvaarioissaan. Luonto on jotakin muuta kuin akvaariot tai terraariot. Ne ovat siis kokonaisuus, biosfääri. Tulee nimenomaan pyrkiä tarkastelemaan yksittäisten lajien säilymistä elinympäristössään, johon liittyy myös keloutuminen.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa puhemies! Minä itse asiassa käyttäisin hyvin samanlaisen puheenvuoron kuin ed. Pulliainen. (Ed. Aittoniemi: Ettehan te muuta osaakaan!) — Olisin perunut sen, ellei ed. Aittoniemi olisi huutanut väliin.

Haluan huomauttaa, että jos ed. Aittoniemiellä olisi tarkka katse, hän voisi mikroskooppisimallään porautua kelohongan sisään ja todeta, (Ed. Aittoniemi: On siellä matoja, matoja on, juu!) että se kuhisee elämää. (Ed. Aittoniemi: Matoja ja kusiaisia!) — Kyllä. Näin juuri. Ed. Aittoniemi on nyt oppinut ed. Pulliaisen puheenvuorosta jotain. (Ed. Aittoniemi: Mikä se kliimaks on?)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

5) Ed. Tennilän ym. lakialoite n:o 17 laiksi työllisyyslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Uusi työllisyyslaki on tärkeä saavutus. Se on nimenomaisesti saavutus. Se on askel tärkeän oikeuden, perimmäisen oikeuden eli työn oikeuden toteuttamisen suuntaan. Uuden työllisyyslain perustana on Hallitusmuodon selkeä määräys siitä, että valtiovalan tehtävänä on tarvittaessa järjestää jokaiselle Suomen kansalaiselle oikeus tehdä työtä.

Uusi työllisyyslaki oli vaikea saada säädetyksi, sillä sitä vastustettiin jyrkästi työnantajien taholta ja myös kokoomus oli erittäin aktiivisesti painamassa jarrua, kun lakia käsiteltiin 1983—87 eduskunnan aikana. Aikaan se saatiin kovalla

painostuksella. Laki on periaatteellisesti tärkeä, mutta se on myös käytännössä vaikuttanut myönteisesti.

Juuri nyt kun työttömyys pahenee jyrkästi Lapin työvoimapiirissä, työvoimahallinnon palkkaperusteisilla toimenpiteillä oli maaliskuun lopussa työllistettynä 6 565 henkilöä, mikä vastaa 6,7:ää prosenttia työvoimasta, eli noin 7 prosenttia työvoimasta on työllistetty näillä toiminilla. Työllistetyistä 41 prosenttia oli kuntasektorilla, 39 prosenttia valtionsektorilla ja 20 prosenttia yksityissektorilla. Ei lain toteuttaminen aivan niin kuntakeskeistä ole kuin usein annetaan ymmärtää.

Laki on myönteinen, ja me pidämme sitä todella suurena saavutuksena. Teimme kovasti työtä sen aikaansaamiseksi, mutta lakiin jäi kuitenkin aivan selviä puutteita. Työllisyyslaki tulee eduskunnassa käsittelyyn hallitusohjelman mukaisesti: ”lakia uudistetaan ja muutetaan, sen sisältämät yksityiskohtaiset, jäykät ja kaavamaiset säädökset työllistämistoimista vastaamaan muuttuvien työmarkkinoiden tarpeita.” Tämä on kyllä niin hirvittävää kapulakieltä, että kukaan ei voi sanoa, mitä tällä tarkoitetaan. Siitä olen ihan varma. Olisi mielenkiintoista tietää esimerkiksi työministeri Ilkka Kanervan tulkinta tästä hallitusohjelman kohdasta. Siinä on pantu kaikki ainekset sisään, ja eri intressitahot ovat kirjoittaneet varmasti yhdessä tätä pitkää lausetta niin, että yhdet ovat kirjoittaneet yhden kohdan ja toiset toisen kohdan ja kukaan ei tiedä, mitä tällä tarkoitetaan. Pelättävissä on, että työllisyyslakia huononnetaan. Se on minun perusarvioni tässä tilanteessa, sillä työttömyyden kasvaessa työllisyyslain aiheuttamat kustannukset tulevat nousemaan. Nyt kun ”säästöt” ovat se, mistä lähdetään, niin kaikkea vähennetään. Pyrkimyksenä on työllistytämiseen käytettävien varojen leikkaaminen työllisyyslain velvoitteiden heikentämisen kautta.

Mekin olemme sitä mieltä, että lakiin pitää muutoksia tehdä, mutta me lähdemme korjauksista ja parannuksista. Meillä on kolme keskeistä muutosesitystä vasemmistoliiton ryhmän lakialoitteessa. Ensinnäkin työllistämisaika pidennetään puolesta vuodesta vuoteen. Se on nykyään liian lyhyt, kun se on kuusi kuukautta. Toisena kohtana on se, että nuorten työllistämismuutosten nostetaan 20 vuodesta 25 vuoteen. Tämä on tärkeätä siksi, että oikeastaan pahimmin työttömyys kolhii juuri 20—25 vuotta nuoria, jotka ovat jo koulunsa päättäneet. Tässä ryhmässä työttömyys on kasvanut erittäin jyrkästi. Kol-

manneksi alueellisten työttömyyserojen tasaamiseksi me ehdotamme, että lakiin kirjataan, että työttömyys ei missään osassa maata saa olla 50:tä prosenttia maan keskimääräistä suurempi. Tästä on ollut kiistaa ja erimielisyyttä, sillä laissa määräys sanotaan tulkinnanvaraisesti niin, että olennaisesti ei saa poiketa eri osissa maata. Lain perusteluissa on kyllä selkeä ajatus siitä, että 50 prosenttia on se korkein sallittu poikkeama, mutta budjetit tehtäessä hallitukset ovat poikkeaneet lain perusteluista.

Keskusta oli viime kaudella tukemassa meidän esityksiämme. Vaalitaistelussa keskustapuolue oli niin ikään voimakkaasti esittämässä samanlaiset korjaukset, mitä me nyt teemme. Nyt odotamme, että hallituksesta käsin keskustapuolue painaa tähän suuntaan työllisyyslain parantamiseksi. Niin kuin sanotaan: sanasta miestä ja sarvesta härkää. Me katsomme, mitä keskusta tekee.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Minä haluan omalta osaltani puhua vasemmistoliiton eduskuntaryhmän lakialoitteesta siksi, että koen työttömyyden olevan niin monelle niin suuri inhimillinen onnettomuus. Se tuottaa paljon pahaa oloa monelle tänä päivänä Suomessa.

On sanottu, että suurtyöttömyys on uhkaamassa. Itse asiassa se on jo täällä. On tarpeen mainita muutama luku osoittaakseni tilanteen vakavuuden. Siis työttömyysluvut ovat noussemassa jopa eurotyöttömyyden lukuihin. Keskimääräinen työttömyys Euroopan yhteisön jäsenmaissa oli helmikuussa 8,5 prosenttia; Ranskassa 9,2; Espanjassa 15,9; Irlannissa peräti 16,3 prosenttia.

Mielestäni erityisen huolestuttava on meillä nuorten työttömyyden huikea kasvu. Alle 25-vuotiaita oli helmikuussa työttöminä 32 000 eli 12 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Nuorten työttömyysaste on vuodessa noussut 5,1 prosenttiyksiköllä peräti 11,1 prosenttiin. Muun muassa Turun työvoimapiirin alueella työttömien nuorten määrä on lisääntynyt myöskin erittäin runsaasti. Nyt alle 25-vuotiaita työttömiä on 1987 ja kasvu on 112 prosenttia. prosenttia. Eniten työllisyys on vähentynyt teollisuudessa. Siellä työllisiä oli runsaat 40 000 vähemmän kuin vuosi sitten, ja palveluissa työpaiikat vähenivät 22 000:lla.

Nykyisellä porvarihallituksella on suuri vastuu talouden tervehtyttämisessä, sen tervehtyttämisessä myös sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Suurtyöttömyys tulee erittäin kal-

liiksi sekä kansakunnalle että kurimuksiin joutu-neelle kansalaiselle. Siksi pitäisi tehdä kaikki mahdollinen suurtyöttömyyden torjumiseksi. Nykyhallitus ei ole mielestäni esittänyt riittävän konkreettista työllisyysohjelmaa suurtyöttömyyden torjumiseksi ainakaan vielä. Hallitus ilmoit-tautuu ohjelmassaan teollisuuden hallitukseksi. Ohjelmassa todetaan, että hallitus suosii teolli-suutta. Yritysten tärkeintä voimavaraa työnteki-jöitä hallitus sen sijaan kohtelee kovin ottein. Ilmeisesti aiotaan kaventaa eläketurvaa, työttö-myysturvaa ja sairauden turvaa. Työttömyys heijastuu usein myös mielenterveysongelmina. Syrjäytyminen saa usein alkunsa juuri työttö-myyskaudesta.

Rahassa ei pystytä koskaan mittaamaan, mitä työttömyys todella maksaa. Kuka kantaa vas-tuun ihmisestä silloin, kun irtisanominen ja lomautus kohtaavat? Ihmisyys vaatisi suurem-paa välittämistä ja huolenpitoa niistäkin, jotka ovat työpaikkansa menettäneet tai menettämäs-sä.

Kaikkeen edellä sanomaani viitaten voi perus-tellusti todeta, että vasemmistoliiton eduskunta-ryhmän lakialoite työllisyyslain parantamisesta on aiheellinen ja välttämätön. Nuorten työllistä-misvelvoite tulee ulottaa koskemaan alle 25-vuotiaita, nykyinen ikäraja on 20 vuotta. Esitämme lisäksi, että työllisyyslain perusteella työllistetyn työsuhde jatkuu kerrallaan vuoden nykyisen puolen vuoden sijasta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhe-mies! Kun puhuimme luonnonoikeudesta, vihreät olivat joukolla paikalla. Kun puhumme ihmis-ten oikeudesta selviytyä luontoäidin helmassa, ihmisten mahdollisuudesta elää kunnollista, kohtuullista elämää, jossa toimeentulo on tur-vattu, vihreät poistuvat. Tosin ed. Nikula saapui paikalle, joten hieman on aihetta lieventää tätä kritiikkiäni, mutta saa nähdä, ottaako hän osaa tähän keskusteluun.

Suomen kansalaisten oikeus työhön on jo nyt turvattu perustuslaissa, mutta sitä ei noudateta. Työllisyyslaki saatiin aikaan erittäin suurella vaivalla. Se oli edellistä edellisen eduskunnan viimeinen laki, joka hyväksyttiin aamuyöstä, ja silloin keskustan eduskuntaryhmä muistaakseni kannatti uutta työllisyyslakia. Mutta nyt keskus-taryhmä on valmis heikentämään työllisyysla-kia. Hallituksen ohjelmasta ei voi vetää muuta johtopäätöstä kuin tämän, vaikka tästä ympäri-pyöreästä sanonnasta on vaikea tietysti saada selvää, mitä tällä käytännössä tarkoitetaan.

Työllisyyslaissa on toki korjaamisen varaa. Ennen kaikkea sitä tulisi korjata, niin kuin ed. Tennilän ja siis vasemmistoliiton eduskuntaryhmän lakialoitteessa on esitetty, niin että nuorten oikeutta työhön parannetaan, koska nuorten työttömyystilanne aina ensimmäiseksi vaikeutuu, kun työttömyystilanne kärjistyy. Se on jo nyt taas nähty, ja sen vuoksi juuri nuorten työttömyyden hoitamisen olisi erityisen voimakkaasti paneuduttava.

Toinen asia, mitä aloitteessa esitetään, on alueellinen tasa-arvoisuuden parantaminen.

Mutta toki myös työllisyyslain toimeenpanossa on kritiikin sijaa, ja se vaatii lain parantamista, mutta hyvin paljon siitä kritiikistä, mikä työllisyyslakiin kohdistuu, johtuu sen todella kaavamaisesta soveltamisesta, joka ei vaadi välttämättä lainmuutosta. Nyt karenssien määrät ovat huomattavasti lisääntyneet, ja tähän on sitä tulkintaa, jota työvoimatoimikunnat tekevät erittäin tiukalla kädellä. Mutta pelkään pahoin, että kun hallitusohjelmassa vaaditaan jäykkien ja kaavamaisien säädösten muuttamista, niin ei puhuta tästä muutostarpeesta, vaan tarkoitukseksi on heikentää työllistämismahdollisuutta taikka paremminkin sanottuna työntekijöiden oikeutta työhön.

Mikä työllisyyslain soveltamisessa on ongelma, on juuri se, että tästä on tullut pakkotyöllistämislaki monelta osin juuri sen takia, että sitä halutaan soveltaa pakonomaisesti eikä lähtökohtana ole se, että kysymys on ihmisten oikeudesta työhön, jolloin myös joustavuus ja järkevät sovellutukset ovat sallittuja ja nimenomaan toivottavia.

Haluaisin tässä yhteydessä nostaa esille myös hallitusohjelman kohdan, joka puhuu työttömyysturvaa koskevan normiston uudistamisesta. Myöskään tästä ei ole yksityiskohtaisia tietoja, mutta nyt alkaa olla jo tietoja siitä, mitä hallitus varsinaisen virallisen ohjelmansa lisäksi aikoo tehdä. Säästöohjelmasta saadut tiedot osoittavat, että kun pääministeri Aho vaatii uhrauksia kaikilta kansalaisilta laman voittamiseksi, niin käytännössä hallitus tarkoittaa sitä, että työttömien on uhrauduttava ensimmäisinä. Hehän joutuvat suuria uhrauksia tekemään jo sillä, että he menettävät työpaikkansa. Tämä ei tietenkään ole vapaaehtoista uhrautumista. He ovat joutuneet pakon eteen. Heidät on irtisanottu työstään, ja tämä merkitsee heille ja heidän perheilleen suuria taloudellisia vaikeuksia monessa tilanteessa.

Mutta mitä hallitus aikoo tehdä? Se aikoo

heikentää työttömyyspäivärahoja, nimenomaan ansioon suhteutettua osaa, eikä se suinkaan aio parantaa peruspäivärahaa. 3 markan tasokorotus on tulossa heinäkuussa edellisen eduskunnan päätöksellä ja siihen indeksikorotus. Mutta säästöohjelmassa hallituspuolueet nimenomaan sanovat, että kaikkiin keskeisiin sosiaaliturvan etuuksiin ei tehdä tasokorotuksia. Tämä on ällistyttävää, kun muistelee, millä tavalla keskusta yhdessä vasemmistoliiton kanssa edellisen eduskunnan aikana pyrki juuri parantamaan vähimmäistoimeentulon etuuksia, nimenomaan parantamaan perusturvaa. Kaikkea sitä, mitä perusturvasta on osittain kauniistikin hallitusohjelmassa sanottu, lyödään korvalle tällä säästöohjelmalla.

Sen lisäksi hallitus aikoo korottaa työttömyyskassojen maksuosuutta kolminkertaiseksi, mikä käytännössä merkitsee jäsenmaksujen kolminkertaistamista.

Kaiken kukkuraksi hallitus aikoo nostaa yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa, mikä on aivan ällistyttävä hanke. Nythän yksilöllisen varhaiseläkkeen hakemusmäärät ovat huomattavasti nousseet. Sanotaan, että 55—60-vuotiaiden ikäluokassa määrä on kaksinkertaistunut lain viiden voimassaolovuoden aikana. Tähän on erittäin yksinkertainen ja luonnollinen selitys. Vuonna 1986, kun yksilöllinen varhaiseläke tuli voimaan, 1931 syntyneet olivat se ikäryhmä, joka ei saanut työttömyyseläkettä, vaan on joutunut odottamaan viisi vuotta ja on vasta tänä vuonna saamassa tämän mahdollisuuden. Näin ollen kaikilla muilla 56—60-vuotiailla oli mahdollisuus työttömyyseläkkeeseen, jota mahdollisuutta he luonnollisesti käyttivät silloin, kun olivat joutuneet työttömiksi. Mutta kun tätä mahdollisuutta ei ole ollut, on selvää, että paine kanavoituu yksilöllisen varhaiseläkkeen hakemiseen.

Näistä varmasti huomattava osa on työttömiä. Ainakin Tampereella käytännössä voi sanoa, että metalli-, tekstiili- ja kenkätehtaista työttömiksi joutuneet 55 vuotta täyttäneet ihmiset ovat juuri näitä yksilöllisen varhaiseläkkeen hakijoita. He ovat 15-vuotiaista asti olleet mukana työelämässä. Heillä on yli 40 työvuotta, kun he täyttävät 55 vuotta, mutta heitä ei päästetä eläkkeelle, vaan heitä kiusataan tekemään hankemuksia ja valittamaan jne. Tämä on erittäin nöyryyttävää monelle näistä, ja tämän asian kanssa valitettavasti joka viikko joutuu tekemisiin, kun nämä ihmiset tulevat kertomaan ongelmistaan.

Nyhtään hylkäämisprosentti vuoden aikana nousi jo 30:stä 37:ään prosenttiin. Nyt hallitus aikoo ratkaista tämän asian niin, että nostetaan ikäraja yksinkertaisesti 60:een, niin ei tarvitse vastata ed. Stenius-Kaukosen oikeusasiamiehelle tekemään kanteluun muulla tavoin, kuin että asia on ratkaistu kaikkien kohdalla kerralla, kun heillä ei ole mahdollisuutta saada tätä eläkettä. Juuri tällaiset ratkaisut ovat omiaan kasvattamaan työttömien määrää, ja näillä hallituksen esittämällä tempuilla ei suinkaan helpoteta työttömyyttä vaan lisätään.

Tästä eläkeasiastakin puhun tässä yhteydessä nimenomaan nuorten työttömien asiaa ajatellessani. Juuri nuoret tarvitsisivat nyt työtä, ja kaikki ponnistelut pitäisi suunnata siihen, että nuorilla olisi mahdollisuus löytää työpaikka ja pysyvä työpaikka ennen kaikkea, sehän on työllisyyslainsikin ensisijainen lähtökohta. Mutta tähän hallitus ei ole osoittanut minkäänlaisia toimenpiteitä. Hallitusohjelmassa ei missään kohdassa puhuta nuorten työllistämisen tärkeydestä. Ei ole minkäänlaisia toimenpiteitä osoitettu tämän asian eteenpäinviemiseksi.

Sen vuoksi vasemmistoliitto on lähtenyt ajamaan tätä asiaa. Me toivomme, että asialla olisi etenemisen mahdollisuuksia. Tämä toivo elää vielä sen vuoksi, että me muistamme keskustan kauniit puheenvuorot viime eduskuntakaudelta, etteivät ne kaikki olisi aivan yhdessä yössä unohtuneet.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan noudattaa ed. Stenius-Kaukosen keskustelukutsua. Valitettavasti vasemmistoliiton aloite ei ollut tiedossamme ennen istuntoa, joten siihen ei voitu valmistautua sillä tavoin kuin esimerkiksi ed. Pulliaisen aloitteeseen, joka kiersi aika laajalti eduskunnan joukossa.

Olen samaa mieltä ed. Stenius-Kaukosen kanssa siitä, että työllisyyslaissa on paljon hyvin puolia, paljon kehittämisen paikkoja mutta myös korjattavaa. Me tulemme suhtautumaan asiaan aika valikoivasti. Kaikki siellä ei ole välttämättä kohdallaan, mutta minusta aloitteessa on monia sellaisia asioita, jotka ovat erittäin perusteltuja. Ongelmahan on vähän samanlainen kuin ed. Pulliaisen aloitteessa, että jos lailla työttömyys voitaisiin poistaa, se olisi poistettu jo vuosikymmeniä sitten. Ne yhteiskunnat, jotka rakensivat kehitystään pelkän lain sanamuodon kehittämiseen, ovat sen sijaan romahtaneet. Valtiopäiväneuvos Knuutilan pitkäaikaisen toiminnan joh-

dosta on saatu hallitusmuotoon parannus, johon työllisyyslakikin perustuu, ja sitä työtä on varmasti syytä kehittää esimerkiksi työasiainvaliokunnassa, johon lakialoite ilmeisesti tulee.

Omat vähäiset kokemukseni työnantajana kertovat, että se muutos, jota esitetään, eli työllistämisaajan nostaminen 6 kuukaudesta 12 kuukauteen, on erittäin perusteltu. Nykyinen järjestelmä on paitsi typerä myös työntekijöitä loukkaava.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen varsinkin puheenvuoronsa alussa kritisoi pääministeri Esko Ahon hallitusohjelmaa ja tulkitsti sitä niin, että siinä ollaan heikentämässä työllisyyslain etuuksia.

Itse lähdän ainakin siitä, että pääministeri Esko Ahon hallitusohjelma rakentuu pitkälti sille pohjalle, että nyt pitää kansantalous saattaa kuntoon ja sitä kautta luoda yrityksille mahdollisuus työllistää. Tässä me tarvitsemme nyt säästötoimenpiteitä, ja niiden kohteeksi ovat nähdäkseni joutumassa myös ne automaattit, jotka on rakennettu erilaisten korvausjärjestelmien ja muiden suhteen, eli nyt meidän on kaikkien pakko tinkiä. Minusta silloin on kysymys aika suuresta solidaarisuudesta. Niiden, joilla nyt on työpaikka, pitäisi myös nähdä niiden hätä, jotka tänä päivänä ovat työttöminä. Työttömiähän tulee noin 3 000 joka viikko uusia, ja sen takia näillä ratkaisuilla, kansantalouden tervehdyttämisellä ja yritystoiminnan toimintaedellytysten parantamisella, on todella kiire, ja se on perusselkäranka.

Ed. Nikulan tavoin voin todeta sen, että me emme lailla voi työttömyyttä poistaa mutta sen sijaan toki voimme lailla luoda edellytyksiä sille, että sellaiset ihmiset, jotka ovat todella pitkään olleet työttömiä, voidaan työllistää, mutta silloin pitää työllistää järkevästi.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anttila jatkaa yleistä fraasipuhetta siitä, että kaikkien pitää nyt osallistua talkoisiin, kaikkien pitää säästää. Se ei ole oikein, sillä tämän maan vähävaraiset, pienituloiset ihmiset, työttömät, pienimmillä eläkkeillä elävät ihmiset eivät ole tippaakaan osallistuneet laman syntymiseen ja synnyttämiseen. On todella väärin, että tämäkin hallitus aikoo jälleen ahdistaa heitä, nöyryyttää heitä, vaikka he jo ennestään elävät erittäin alhaisella toimeentuloturvalta. Hallitusahan aikoo nimenomaan myös alentaa eläketur-

vaa, työttömyysturvaa, sairauden turvaa. Se koskettaa nimenomaan vähävaraisia ihmisiä, työttömiä ihmisiä hyvin raskaasti.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Astalalle totean aluksi sen, että on täysin harhakuvitelma se, että hallitus olisi puuttumassa pienimpiin etuisuuksiin. Pääinvastoin pääministeri Esko Aho on monta kertaa julkisuudessa tuonut ilmi sen, että hän ei hyväksy sitä, että otetaan juustohöylä käyttöön ja kaikilta otetaan, vaan nyt pitää ottaa todella niiltä, joilta on varaa ottaa, joilla on kykyä kantaa vastuuta eniten.

Tässä yhteydessä nostan esille ensimmäisenä sen, että ministerien ja kansanedustajien pitää tässäkin asiassa näyttää omalla toiminnallaan esimerkkiä. Kuinka me voisimme kuvitella saavamme säästämään muita ihmisiä, jos meillä ensinnäkään ei ole itsellä siihen halua? Meidän pitää olla esimerkkinä.

Eläketurvan ja työttömyysturvan heikentämisestä totean sen, että nähdäkseni tässäkin yhteydessä ei ole peruspäivärahoihin ja vastaaviin ollut tarkoitus puuttua vaan niihin automaatteihin, jotka on säädetty ansioon sidottuun työttömyysturvaan.

Ed. Ukkola: Arvoisa herra puhemies! Olin huomauttanut sellaisesta asiasta niin ed. Astalalle kuin ed. Stenius-Kaukosellekin, että entä sitten, jos ed. Pulliaisen lakialoitteessa ajama asia olisi jo perustuslaissa ja työvoimalla on tällä hetkellä perustuslain suoja. Jos nämä kaksi asiaa menevät ristikkäin, niin kuin Pohjois-Suomessa hyvin usein menee: Kumpi oikeus on tärkeämpi, elollisen luonnon oikeus säilyttää perinnöllinen monimuotoisuus vai työttömän oikeus saada työtä?

Itse olen allekirjoittanut ed. Pulliaisen aloitteen ja aion jatkossa hyvin tarkkaan katsoa, mihin panen nimeni, koska ilmeisesti joudun näiden kahden asian takia omantunnon ristiriitaan ja epäjohdonmukaiseen käyttäytymiseen, jos nämä kaksi asiaa olisivat perustuslaissa. Tämä on opettanut minulle uutena kansanedustaja sen, että ei kaikkea voi säätää lailla ja perustuslakiin. Sen täytyy olla niin yksiselitteinen ja johdonmukainen, että sitä voidaan noudattaa joka ikinen kerta joka ikisessä paikassa, ettei perustuslain säädöksiä voida sillä tavalla lyödä laimin kuin työttömyyden kohdalla nyt on tehty.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ukkola tiedusteli näkökantaamme kahteen aloitteeseen, jotka tänään ovat käsittelyssä, ja toi julki ajatuksen siitä, että ne olisivat meidän mielissämme jotenkin ristiriidassa. Totean ed. Ukkolalle, että ainakaan minun arvomaailmassani nämä eivät ole mitenkään ristiriidassa. Elollisen luonnon oikeus on vahva. Onhan se niin vahva, että ihmisen elämä riippuu siitä. Se on hyvin yksinkertainen totuus. Työn oikeuden ei välttämättä tarvitse olla ristiriidassa elollisen luonnon oikeuden kanssa. Myönnän, että ihmiset tekevät joskus asioita, jolloin ne joutuvat vastakkain, mutta minun arvomaailmassani ne eivät ole millään tavalla vastakkain. Minä en halua koskaan osallistua sen kaltaisiin ihmisten tekoihin, jotka loukkaisivat luonnon oikeutta.

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Oikeus työhön ei anna työtä, ja juuri siinä mielessä, vaikka ei pitäisi aikaisempiin lakiesityksiin palata, nimenomaan Lapissa työn oikeus ja työn saannin mahdollisuudet ovat ristiriidassa. Jos halutaan kaikki työn kohteena oleva elollinen luonto suojata, työtä ei silloin ole, vaikka se hallitusmuodossa säädettäisiin.

Ed. Nikulalle totean sen, kun hän puhui hallitusmuodon oikeudesta työhön, että sekään ei anna työtä, sen sijaan kylläkin työllisyyslaki, josta on muistettava se, että se jos mikä oli Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmän ajama laki aikoinaan. En ollut silloin eduskunnassa vielä, mutta yön viimeisinä tunteina asia aikoinaan ratkaistiin.

Mitä tulee työllisyyslakiin, sen tärkein merkitys on se, että nuorilla ihmisillä pidetään tuntuva työhön. Sen paremmin puolen vuoden työoikeus kuin vuodenkaan työoikeus ei anna kuitenkaan nuorille mahdollisuutta elämään sikäli kuin nuoretkin haluavat perustaa perheen, hankkia asunnon jne. Sen paremmin puoli vuotta kuin vuosikaan ei anna siihen mahdollisuutta, koska siinä ei ole tietoa jatkuvuudesta. Toisin sanoen yhteiskunnassa pitää työllistämisen tapahtua niillä perusteilla, jotka antavat mahdollisuuden jatkuvaan työhön, eli esimerkiksi teollisuuden mahdollisuuksilla kilpailla kansainvälisesti ja antaa ihmisille työtä.

Ihan lopuksi, herra puhemies, vuosi on kuitenkin parempi kuin puoli vuotta, ja meidänkin taholtamme on useita kertoja tuotu keskusteluisa esille, että aikaa pitäisi pidentää. Vuosi on parempi kuin puoli vuotta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

6) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1990 (K 2)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 12.50.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola